

دستاورد بیست و پنجمین جلسه شورای حقوق بشر برای مردم ایران

اشاره:

جلسه بیست و پنجم شورای حقوق بشر سازمان ملل طبق روال همیشگی با تصویب چند ده قطعنامه به پایان رسید. نگاهی اجمالی به موضوع این قطعنامه ها برای درک بهتر جهت گیری ذهنی و فضای کنونی شورا نتایج جالبی را به دست می دهد. خصوصا که ترکیب دول عضو شورا در متون مورد بررسی مستقیما مؤثر و بیاتگر ساختار قدرت های ایدئولوژیک متفاوت است.

همانطور که می دانید پیش نویس هر قطعنامه از طرف يك یا چند کشور، بعد از جلسات غیر رسمی مشورتی در خصوص محتوا و فرم آن قطعنامه، به جلسه شورای حقوق بشر ارائه می شود. این قطعنامه ها در جلسه شورا بررسی شده، و در صورت درخواست دول عضو به رای گیری گذاشته می شوند. به طور کلی متون می توانند موضوعی و یا در مورد يك کشور خاص ارایه شود. گزینه اخیر معمولا از مواردی است که مورد اختلاف (با تسامح) بلوک شرق و غرب واقع شده و منجر به بحث جنجالی و نهایتا رای گیری و به نوعی زورآزمایی دو جبهه در مقابل يك دیگر می شود.

نکته قابل توجه آنکه هر قطعنامه يك یا چند "اسپانسر" دارد و معمولا طبق يك روال عرفی جا افتاده، هر کشور يك موضوع خاص را پیش می کشد؛ به طور مثال، دولت اتریش طبق سنت حامی و آورنده اصلی قطعنامه های مربوط به مسائل "اقلیت ها"ست، دانمارک قاعدتا متمرکز روی مسئله شکنجه و ایالات متحده پیشنهاد دهنده و حامی اصلی قطعنامه های مربوط به آزادی بیان و عقیده است. ایران اما حامی اصلی موضوع حق بر توسعه و همکاری می باشد که در این جلسه نیز متن پیشنهادی خود را با حمایت روسیه، ونزوئلا و کوبا ارائه کرد که بدون رای گیری و با اجماع به تصویب رسید.

در جدول زیر، لیست تقریبا کاملی از قطع نامه های مصوب این جلسه، حامی(ها) و وضعیت هر يك را خواهیم دید. اما قبل از این مهم، بهتر است به چند اتفاق از نظر ما جالب دو روز آخر شورا که در آن رای گیری انجام می شود بپردازیم:

۱. اتفاق اول و مهم برای ما ایرانیان، تمدید ماموریت گزارشگر امور حقوق بشر ایران بود. طبق قطعنامه مذکور ماموریت دکتر احمد شهید برای مدت يك سال دیگر تمدید شد و از ایران خواسته شد که با مکانیزم های سازمان ملل

همکاری کامل به عمل آورده و اجازه دهد گزارشگران سازمان ملل از ایران بازدید کنند. اما می شد واکنش دفاعی ایران و حامیانش را از پیش حدس زد.

به طور کلی استدلال دول مخالف تعیین گزارشگر برای يك کشور خاص، از جمله کوبا، ونزوئلا، پاکستان، چین و روسیه این است که پروسه "بررسی ادواری"¹ برای بررسی وضعیت حقوق بشر همه کشورها کافی است و نیازی به این نیست که دولتی خاص، هر چقدر هم ناقض حقوق بشر باشد به طور عمیق تر مورد بررسی قرار بگیرد. لازم به ذکر است که پروسه "یو پی آر" عبارت است از مکانیزمی که در آن همه ۱۹۳ کشور جهان هر چهار و نیم سال یکبار وضعیت حقوق بشرشان به طور کامل مورد بررسی بقیه دول قرار می گیرد و همگی برای بهبود وضعیت حقوق بشر آن کشور به او پیشنهادهایی می کنند. دولت می تواند این پیشنهادها را بپذیرد، رد کند یا بی جواب بگذارد.

کشور ایران البته مدعی است که تعیین گزارشگر برای ایران يك امر کاملاً سیاسی، جهت دار و برای تحمیل ارزشهای غربی به اوست. ایران از تعدد گزارشات و تمرکز بر روی وضعیت حقوق بشرش شکایت دارد و آنها را زائد قلمداد می کند. به همین سبب ایران خواهان فسخ ماموریت گزارشگر از سوی شورای حقوق بشر شد که البته با مخالفت اعضا رو به رو گردید.

سرانجام قطعنامه، تمدید ماموریت گزارشگر ایران با ۲۱ رای موافق، ۱۶ ممتنع، و ۹ مخالف به تصویب رسید. در زیر لیست کشورهای رای دهنده و موضع آنها آمده است.

---

¹. Universal Periodic Review (UPR)

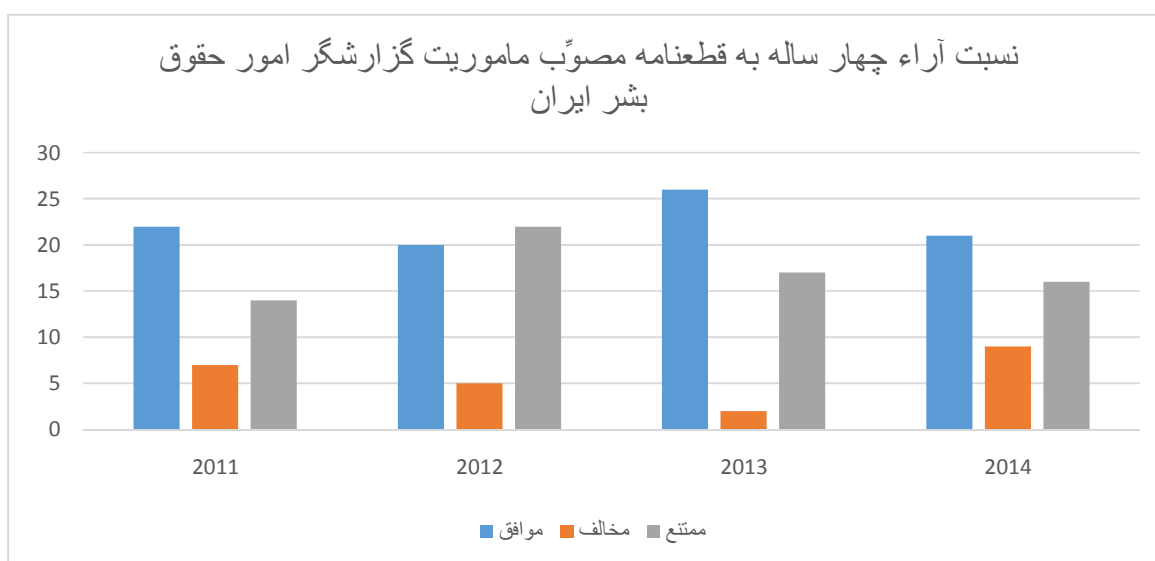
2011		2012		2013		2014	
Angola	ABSENT	Angola	Abstain	Angola	Abstain	Algeria	Abstain
Argentina	YES	Austria	YES	Argentina	YES	Argentina	YES
Bahrain	Abstain	Bangladesh	NO	Austria	YES	Austria	YES
Bangladesh	NO	Belgium	YES	Benin	Abstain	Benin	Abstain
Belgium	YES	Benin	YES	Botswana	YES	Botswana	YES
Brazil	YES	Botswana	YES	Brazil	YES	Brazil	YES
Burkina Faso	Abstain	Burkina Faso	Abstain	Burkina Faso	Abstain	Burkina Faso	Abstain
Cameroon	Abstain	Cameroon	Abstain	Chile	Yes	Chile	YES
Chile	YES	Chile	YES	Congo	Abstain	China	NO
China	NO	China	NO	Costa Rica	YES	Congo	Abstain
Cuba	NO	Congo	Abstain	Cote d'ivoire	Abstain	Costa Rica	Yes
Djibouti	Abstain	Costa Rica	YES	Czech Republic	YES	Cote d'ivoire	Abstain
Ecuador	NO	Cuba	NO	Ecuador	Abstain	Cuba	NO
France	YES	Czech Republic	YES	Estonia	YES	Czech Republic	YES
Gabon	Abstain	Djibouti	Abstain	Ethiopia	Abstain	Estonia	YES
Ghana	Abstain	Ecuador	Abstain	Gabon	YES	Ethiopia	Abstain
Guatemala	YES	Guatemala	YES	Germany	YES	France	YES
Hungary	YES	Hungary	YES	Guatemala	YES	Gabon	Abstain
Japan	YES	India	Abstain	India	Abstain	Germany	YES
Jordan	Abstain	Indonesia	Abstain	Indonesia	Abstain	India	NO
Kyrgyzstan	ABSENT	Italy	YES	Ireland	YES	Indonesia	NO
Libya	ABSENT	Jordan	Abstain	Italy	YES	Ireland	Yes
Malaysia	Abstain	Kuwait	Abstain	Japan	Yes	Italy	Yes
Maldives	YES	Kyrgyzstan	Abstain	Kazakhstan	ABSENT	Japan	YES
Mauritania	NO	Libya	Abstain	Kenya	Abstain	Kazakhstan	NO
Mauritius	Abstain	Malaysia	Abstain	Kuwait	Abstain	Kenya	Abstain
Mexico	YES	Maldives	YES	Libya	YES	Kuwait	Abstain
Nigeria	Abstain	Mauritania	YES	Malaysia	Abstain	Maldives	ABSENT
Norway	YES	Mauritius	Abstain	Maldives	YES	Mexico	YES
Pakistan	NO	Mexico	YES	Mauritania	Abstain	Montenegro	YES
Poland	YES	Nigeria	Abstain	Montenegro	YES	Morocco	Abstain
Qatar	ABSENT	Norway	YES	Pakistan	NO	Namibia	Abstain
Rep. of Moldova	YES	Peru	YES	Peru	YES	Pakistan	NO
Rep. of Korea	YES	Philippines	Abstain	Philippines	Abstain	Peru	Yes
Russian Federation	NO	Poland	YES	Poland	YES	Philippines	Abstain
Saudi Arabia	Abstain	Qatar	Abstain	Qatar	ABSENT	Rep. of Korea	YES
Senegal	YES	Rep. of Moldova	YES	Rep. of Korea	YES	Romania	YES
Slovakia	YES	Romania	YES	Rep. of Moldova	YES	Russian Federation	NO
Spain	YES	Russian Federation	NO	Romania	YES	Saudi Arabia	Abstain
Switzerland	YES	Saudi Arabia	Abstain	Sierra Leone	YES	Sierra Leone	Abstain
Thailand	Abstain	Senegal	YES	Spain	YES	South Africa	Abstain
Uganda	Abstain	Spain	YES	Switzerland	YES	Macedonia	YES
Ukraine	YES	Switzerland	YES	Thailand	Abstain	UAE	Abstain

UK	YES	Thailand	Abstain	Uganda	Abstain	UK	YES
USA	YES	Uganda	Abstain	UAE	Abstain	USA	YES
Uruguay	Abstain	USA	YES	USA	YES	Venezuela	NO
Zambia	YES	Uruguay	Abstain	Venezuela	NO	Viet Nam	NO
	2011		2012		2013		2014
In favour	22		20		26		21
Against	7		5		2		9
Abstain	14		22		17		16
Absent	4		0		2		1

اما چرا امسال قطعنامه بیشترین آراء مخالف نسبت به سه سال گذشته را آورد؟ آیا دلیل آن حمایت اعضای بیشتری از شورا از ایران یا تغییر موضع کشورها در قبال ایران بوده است؟

اگر به نتایج نگاهی دقیق تر بیاندازیم متوجه می شویم که موضع شورا نسبت به وضعیت حقوق بشر ایران تقریباً همان است که بوده و هیچ تغییر محسوسی نکرده است. توضیح اینکه دلیل کسب آراء مخالف بیشتر در سال ۲۰۱۴، نه تنها بهتر شدن وضعیت حقوق بشر ایران نیست بلکه به معنای ارتقاء جایگاهش در برابر کشورهای دیگر هم نیست. این مقدار آراء منفی عمدتاً معلول ترکیب اعضای شورای حقوق بشر است. چرا که در دور جدید انتخابات شورا، تعداد کشورهای با ایدئولوژی بلوک شرقی و خواهان "تقلیل حقوق بشر" به صورت تصادفی افزایش داشته است. به طور مثال، در سال ۲۰۱۳، کوبا که متحد ایران و رأی اش به قطع نامه های کشوری همیشه منفی است در میان اعضا نبوده و در سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ به جای اکوادور عضو شورا است که در صورت حضور مانند سال گذشته رأی اش ممتنع می بود. یا کشور روسیه که موضعی مشابه کوبا و ونزوئلا دارد به تازگی به جمع اعضای شورا اضافه شده است و جای جمهوری مولداوی که سابقاً به قطع نامه رأی مثبت می داده را گرفته است. دلیل دیگر اینکه این کشورها موفق شده اند که اعضای دیگری مانند هند و اندونزی را که سابقاً رأی شان ممتنع بود، با خود همراه سازند. چرا که آنها نیز مانند کوبا، ونزوئلا و روسیه به دلیل وضعیت نابسامان حقوق بشرشان، پیکان بعدی شورای حقوق بشر را به سمت خود می بینند.

نمودار زیر نسبت آراء چهار ساله به قطعنامه تصویب کننده ماموریت گزارشگر امور حقوق بشر ایران را نشان می دهد:

اگر نتایج این رأی گیری را با سه مرتبه قبلی در سالهای ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ مقایسه کنیم به این نتیجه می رسیم که با فرض یکسان ماندن یا وخامت اوضاع حقوق بشر ایران در سال آینده، احتمال اینکه ماموریت گزارشگر ایران برای يك و حتی دو سال دیگر تمدید شود تقریباً قطعی است. چرا که تعداد مخالفان این قطعنامه و به طور کلی قطعنامه های کشوری، که در آیت چهار برنامه شورای حقوق بشر بررسی می شوند، به تعدادی نیست که بتواند جلوی تصویب این گونه متون را بگیرد. همان طور که تجربه قطعنامه های علیه کره شمالی و میانمار بیانگر این واقعیت است. انتهای امسال اما ماموریت شیلی، پرو و کاستاریکا از گروه کشورهای آمریکای لاتین، کشورهای بنین، بوتسوانا، بورکینا فاسو و کونگو از گروه کشورهای آفریقایی، کشورهای هند، اندونزی، کویت و فیلیپین از گروه کشورهای آسیایی و جمهوری چک و رومانی از گروه کشورهای اروپای شرقی به پایان می رسد که جای خود را به اعضای دیگری در گروه خود می دهند. پس تا اینجا (در صورت عدم انتخاب مجدد اعضای خارج شونده) ایران ۶ رأی مثبت به قطعنامه علیه خود، ۵ رأی ممتنع، و دو رأی مخالف قطع نامه اش را از دست می دهد. با توجه به سیاست های مشترک اتحادیه اروپا و غرب، قطعنامه همواره رأی مثبت آنها را خواهد داشت. اما آیا ممکن است جای کشورهای خارج شونده آسیایی، آفریقایی و اروپای شرقی به کشورهای داده شود که همگی مخالف یا همگی ممتنع قطعنامه علیه ایران باشند؟ پاسخ سوال منفی است. حتی الامکان ممکن است بوتسوانا که موضعش مثبت است جای خود را به کشور دیگری آفریقایی بدهد که به جای رأی مثبت به قطعنامه موضع اکثر دول آفریقایی یعنی خنثی را دنبال کند. در هر صورت تنها امکان قوی این است که رأی ممتنع به قطعنامه بالاتر رود اما تعداد آرای منفی آن از سطح کنونی تقریباً تجاوز نخواهد کرد.

۲. اما اتفاق دوم که در صبح روز آخر جنجال بر انگیزت، مربوط به قطعنامه پیشنهادی نروژ، ایرلند و ۷۵ حامی دیگر، درخصوص مدافعان حقوق بشر بود. دولت روسیه، که به تازگی تعجب همگان را در قضیه برخورد با سازمان های غیر دولتی روسی برانگیزت، پیشنهاد چند اصلاحیه در متن قطعنامه پیشنهادی را ارائه کرد. یکی از این اصلاحیه ها خواهان گنجاندن مفاد مواد ۳ و ۱۷ اعلامیه جهانی حفاظت از مدافعان حقوق بشر در مقدمه قطعنامه بود. مضمون مواد اخیر این است که فعالیت های مدافعان حقوق بشر باید در چهارچوب قواعدی انجام شوند که هماهنگ با منشور سازمان ملل و تمامی تعهدات بین المللی دولت ها در زمینه حقوق بشر هستند. از طرفی اصلاحات اصلی دولت روسیه شامل افزودن این موضوع به متن بود که فعالیت مدافعان حقوق بشر بایستی در چهارچوب مقررات ملی دولتها باشند. پر واضح است که اصلاحات اخیر در جهت محدود سازی حوزه فعالیت مدافعان حقوق بشر طراحی شده است، البته به وسیله مشروع قانون گذاری در هر دولت؛ وظیفه ای در ذات حاکمیتی و ناشی از اقتدار هر دولت. از جمله پشتیبانان این اصلاحات می توان از چین، کوبا، اتیوپی، هند، ونزوئلا، ویتنام، پاکستان نام برد.

این اصلاحات شدیداً مورد مخالفت تهیه کننده اصلی متن قطعنامه، ایرلند قرار گرفت، چنانکه این کشور برای هر چهار اصلاحیه روسیه بر متن درخواست رأی گیری از شورا کرد. البته همه چهار اصلاحیه با آراء به ترتیب ۲۸، ۲۷، ۲۵ و ۲۵ مخالف از ۴۷ رأی اعضاء شورا رد شدند و متن اصلی قطعنامه بدون رأی گیری به تصویب رسید.

۳. يك مسئله جالب دیگر پیشنهاد ۴ قطعنامه متفاوت به وسیله پاکستان به عنوان نماینده سازمان کنفرانس اسلامی در موضوع اشغال فلسطین توسط اسرائیل به شورای حقوق بشر بود. نام این قطعنامه ها و وضعیت رأی شان به ترتیب عبارت اند از:

- الف) حق مردم فلسطین بر تعیین سرنوشت - ۴۶ موافق، ۱ مخالف، ۰ ممتنع
- ب) شهرکهای اسرائیلی در سرزمین فلسطین اشغالی از جمله شرق بیت المقدس، و بلندی های جولان سوریه - ۴۶ موافق، ۱ مخالف، ۰ ممتنع
- ج) وضعیت حقوق بشر در منطقه فلسطین اشغالی از جمله شرق بیت المقدس - ۴۶ موافق، ۱ مخالف، ۰ ممتنع
- د) پیگیری گزارش کمیته حقیقت یاب مستقل سازمان ملل در جنگ غزه - ۴۶ موافق، ۱ مخالف، ۰ ممتنع

همانطور که از آراء پیداست، تمام این چهار قطعنامه تنها يك مخالف داشتند: ایالات متحده آمریکا. حتی اعضای اروپایی شورا از جمله بریتانیا و فرانسه هم به این قطعنامه ها رأی مثبت دادند. این در حالیست که درخواست رأی گیری در باب این قطعنامه ها از طرف خود ایالات متحده ارائه شده بود و از همه اعضا خواسته شده بود که موکداً مخالفت خود را با این متون ابراز کنند.

از دیگر اتفاقات قابل توجه می توان از تصویب مجدد قطعنامه هایی در خصوص وضعیت حقوق بشر سوریه، میانمار و کره شمالی نام برد. در آخر، بهتر است نگاهی به مجموعه قطعنامه های مصوب جلسه بیست و پنجم شورا بیاندازیم:

Name	Voting result	Submitted by
Promoting reconciliation, accountability and human rights in Sri Lanka	Adopted by vote: 23-12-12	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, United States of America, Montenegro, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, Mauritius.
Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression	Adopted without a vote	United States of America.
Enhancement of international cooperation in the field of human rights	Adopted without a vote	China, Iran (Islamic Republic of) (on behalf of the Non-Aligned Movement), Russian Federation.
Integrity of the judicial system	Adopted by vote: 29-1-19	Russian Federation.
Submitted by The continuing grave deterioration of the human rights and humanitarian situation in the Syrian Arab Republic	Adopted by vote: 32-4-11	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Italy, Germany, Jordan, Saudi Arabia, United States of America, Turkey, France, Kuwait, Morocco, Qatar.
Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran	Adopted by vote: 21-9-16	Sweden, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, United States of America, Republic of Moldova, Panama.
Access to justice for children	Adopted without a vote	Greece on behalf of the European Union and Uruguay on behalf of GRULAC.
Protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism	Adopted without a vote	Mexico.
Panel on the right to privacy in the digital age	Adopted without a vote	Germany, Austria, Norway, Brazil, Switzerland, Mexico, Liechtenstein.
The role of good governance in the promotion and protection of human rights	Adopted without a vote	Australia, Chile, Republic of Korea, South Africa, Poland.
Ending violence against Children - A global call to make the Invisible visible	Adopted without a vote	Algeria
Question of the realisation in all countries of economic, social and cultural rights	Adopted without a vote	Portugal.
The situation of human rights in the Democratic People's Republic of Korea	Adopted by vote: 30-6-11	Greece on behalf of the European Union and Japan.
Adequate housing as a component	Adopted without	Finland and Germany

of the right to an adequate standard of living	a vote	
The promotion and protection of human rights in the context of peaceful protests	Adopted by vote: 31-9-7	Costa Rica, Switzerland and Turkey.
Situation of human rights in Myanmar	Adopted without a vote	Greece on behalf of the European Union
Special Rapporteur on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance	Adopted without a vote	Ethiopia on behalf of the African Group.
Special Rapporteur on the situation of human rights defenders	Adopted without a vote	Norway.
Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment	Adopted without a vote	Denmark.
Right to food	Adopted without a vote	Cuba.
Promotion of a democratic and equitable international order	Adopted by vote: 30-14-3	Cuba.
Promotion of the enjoyment of the cultural rights of everyone and respect for cultural diversity	Adopted without a vote	Cuba
The right to education of persons with disabilities	Adopted without a vote	Mexico and New Zealand.
Human rights and the environment	Adopted without a vote	Costa Rica, Maldives, Switzerland, Slovenia, Morocco, Peru, Uruguay.
Ensuring use of remotely piloted aircraft in counter-terrorism in accordance with international law	Adopted by vote: 27-6-14	Pakistan.
Right of the Palestinian people to self-determination	Adopted by vote: 46-1-0	Pakistan on behalf of the OIC.
Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan	Adopted by vote: 46-1-0	Pakistan on behalf of OIC
Human rights situation in Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem	Adopted by vote: 46-1-0	Pakistan on behalf of OIC
Follow-up to the report of the United Nations Independent International Fact-Finding Mission on the Gaza Conflict	Adopted by vote: 46-1-0	Pakistan on behalf of the OIC.
Human rights in the occupied Syrian Golan	Adopted by vote: 33-1-13	Pakistan on behalf of the OIC.
Intolerance, negative stereotyping and stigmatization, discrimination against persons based on religion or belief	Adopted without a vote	Pakistan on behalf of the OIC.